

ut pro patriæ pace & salute contra adversarios militarent, illi militantibus debita stipendia conferrent. De hostibus quidem victoriam sumpserunt, sed & ipsos Britones expugnarunt, adeo ut processu temporis Heptharchiam five septimembrem Dominatum, hoc est, Cantium, Austro-Saxiam, West-Saxiam, Orientalem Saxiam, Northumbriam, Merciam, & Orientalem Angliam singulis singulos reges præficientes instituerint.

^a Idem lib. 1. cap. 2.

Romanis ^a autem usque ad Julium Cæsarem inaccessa atque incognita fuit. Is functus gradu Consulatus, cum Lucio Bibulo, dum contra Germanorum Gallorumque gentes, qui Rheno tantum flumine dirimebantur, bellum gereret, venit ad Morinos, unde in Britanniam proximus & brevissimus transitus. Hujus equitatus primo congressu à Britannis victus est, sed secundo prælio, magno cum suorum discrimine, victos Britannos in fugam vertit: partemque insulæ occupavit. Post eum Claudius expeditionem faciens in Bri-

^b Jornandes lib. 1. de Reg. Roman.

tanniam insulam exercitum duxit, Jornande ^b teste, ibique sine ullo prælio ac sanguine plurimam insulæ partem in deditionem recepit.

III.
PRIMORDIA
ECCLESIAE
BRITANNICÆ.

Sed longè majorem nobilioremque victoriam de Britannis Christus reportavit. Hic cum natus esset, ut illuminaret omnem hominem venientem in hunc mundum, Apostolos per orbem terrarum disperfit: ipsique Apostoli quosdam è discipulis suis in Britanniam, prædicandi Euangelii gratia, miserunt. Inter eos Joseph ab Arimathia & Aristobulum recensent. Sed res plane commentitia videtur quoad Joseph ab Arimathia: at Dorotheus Tyri Episcopus in Sinopsi Aristobulum Episcopum Britannicæ factum asserit: hæcque

^c Menolog. Græc. die 16. Mart.

in Menologio ^c Græcorum ad ^{sextum} quintum decimum diem Martii, de illo leguntur: *E septuaginta discipulis erat hic unus, sequutus est autem S. Paulum, prædicans*

Οὗτος ἦν εἰς τῶν ἐξομῶντα μαθητῶν, ἡκολούθησε δὲ τῷ ἀγίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ κηρύττων τὸ εὐαγγέλιον, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διακονῶν αὐτῷ ὑφ' οὗ καὶ χειροτονεῖται ἐπίσκοπος εἰς τὴν τῶν Βρετανῶν χώραν.

Euangelium, & ubique terrarum ministrans illi: à quo & Episcopus ordinatus est in Britannorum regionem ferorum & ferissimorum hominum. A quibus aliquando quidam verberibus affectus est, aliquando etiam per forum tractus, multis persuasit, ut Christo se adjungerent. Unde & Ecclesiis constitutis, & Presbyteris & Diaconis in ea ordinatis, vitam consummarvit.

^d Beda lib. 1. cap. 4.

Tandem ^d Marci Antonini Veri, atque Aurelii Commodi temporibus, cum Eleutherius vir sanctus Pontificatui Romanæ Ecclesiæ præfesset, misit ad eum Lucius Britannorum Rex, obsecrans ut per ejus mandatum Christianus efficeretur. Mox effectum piæ postulationis consequutus est: susceptamque fidem Britanni inviolatam integramque quietam pace servarunt, usque ad

^e Idem cap. 6.

tempora Diocletiani principis ^e, sub quo persecutio omnibus fere ante actis diuturnior atque immanior etiam in Britannia fuit.

Hæc videntur initia Ecclesiæ Britannicæ, quæ tanto verisimiliora existimamus, quod ab hoc tempore apud Patres & in Conciliis hujus crebra mentio

^f Tertull. contra Judæos cap. 7.

fiat. *Hispaniarum, inquit Tertullianus, omnes termini, & Galliarum diversarum nationes, & Britannorum inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.* Sed & Constantinus Imperator de fide Catholica scribens, apud Theodoretum ^g, ad Episcopos absentes post Concilium Nicænum, sic ait: *Ipseque etiam in me recepi,*

^g Theodoret. Hist. Eccl. lib. 1. cap. 10. καὶ αὐτὰς δὲ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγκυνοῖα ἀρῆσκειν ὑπεσχόμεν, ὡς ὅπερ ἐν κατὰ τὴν Ῥωμαίων πόλει, Ἰταλίαν τε καὶ Ἀφρικὴν ἀπασαν, Αἴγυπτον, Σπανίαν, Γαλλίαν, Βρετανίαν, Λιβύαν, &c.

vestram sapientiam facile assensuram, ut quod in urbe Roma, in Italia, in tota Africa, in Ægypto, Hispania, Gallia & Britannia, in Lybia & universa Græcia, in diæcesi Asiatica & Pontica, in Cilicia denique, una & consentiente sententia confervatur, hoc à vobis quoque lubentibus animis approbaretur. Nec minori fide dignus est Severus Sulpitius ^h, dum ait tres ex Episcopis Britanniarum Ariminensi Concilio interfuisse; de quibus unum observatione dignum annotat, quod nihil proprium possiderent. Hujus verba referre gratum erit: *Occidentales Episcopi Ariminum convenere: quibus omnibus annonas & cellaria dare Imperator præceperat. Sed id nostris, id est, Aquitanis, Gallis, ac Britannis indecens visum, repudiatis fiscalibus, propriis sumptibus vivere maluerunt. Tres tantum ex Britannia, inopia proprii, publico usi sunt, cum oblatam à cæteris collationem respiciissent: sanctius putantes fiscum gravare, quam singulos. Hoc ego Gavidium Episcopum nostrum,*

^h Sever. Sulp. 1. 2.

quasi